

PARELLADA

M. Ll. Orriols Vidal

Resum:

Es documenten llocs d'aquestes contrades que tingueren d'antic aquest topònim, el qual es relaciona amb una mesura agrària.

Mots clau:

La Parellada, Parellades, Masia Cabanyes, Vilanova i la Geltrú, família Parellada, parellada, mesura agrària.

El topònim Parellada, amb les seves variants, està bastant estès per les nostres contrades. Sense allunyar-nos massa dels rodals, es pot trobar el topònim donant nom a llocs ben significatius. Tothom coneix la Parellada de Vilafranca del Penedès, que és la zona comercial de la ciutat, i el carrer de Parellades de Sitges, veritable eix de la cosmopolita vila. A Sant Pere de Ribes, la Parellada és a prop de l'ermita de Sant Pau.

A Vilanova i la Geltrú, però, actualment, no hi ha cap lloc mínimament significatiu amb aquest topònim. Es dirà que la Parellada és l'antic nom de la Masia en Cabanyes, però això no és del tot cert. Era Can Parellada o masia en Parellada, tal com era coneguda l'heretat abans dels Cabanyes, la qual cosa ve a indicar que pertanyia a una família anomenada Parellada.

Aquest topònim, i també cognom, que tant suggereix una varietat de raïm, majoritàriament té el seu origen en una antiga mesura agrària que prou bé delimitava peces de terra de conreu. Una parellada era l'extensió de terra que en un dia podia llaurar un **parell** de bous. Val a dir que moltes peces de terra eren d'una parellada, i els seus propietaris anaven a la seva parellada, com avui molts encara diuen que van al seu pati. Amb el temps, el mot va originar topònims, i dels topònims es passà als cognoms, i per aquest fet no poden estranyar llocs avui dits la Parellada, fins i tot carrers o barris que antigament eren terres de fora mur, ni famílies Parellada.

Que no es coneguïn avui, a Vilanova i la Geltrú, llocs anomenats la Parellada, no vol dir que antigament no abundessin. Fins i tot en l'antic terme de Cubelles, quan incloïa encara Vilanova, la gent tenia parellades. Així per citar un exemple, l'any 1357 en el lloc anomenat la Llacuna hi havia una peça de terra que llindava "ex alia parte in periliata" de Pere Roig¹. A la Geltrú, la notícia més antiga d'un lloc anomenat la Parellada la proporcionà un pergami de l'any 1408 avui desaparegut. Aquell any es va fer un establiment en una terra al lloc dit de la "*Parellada del Senyor*", que era propietat del Benifet de l'altar de Sant Esteve de l'església de Santa Maria de la Geltrú². S'ignora on estava situada aquesta parellada, i també una altra lloc dit la "Parayada", esmentat en documents datats l'any 1466 i 1486, a propòsit de dues peces de terra conreades³.

Més explícit és un document de l'any 1467. Indica que una terra mig plantada de vinya i mig campà, situada en el terme de la parròquia de la Geltrú en el lloc dit

Reembres, núm. 1. Any 1993. Pàgs. 17-18.

“la Parayada”, llindava a sol naixent “*cum torrente qui ibi est vocato del mas den Bertran*”⁴. Amb aquesta única dada no sembla que s’avanci gaire en la ubicació de aquest lloc, però segons Carbonell i Virella “*la partida dita lo mas Bertran tocant al camí de baix de Vilanoveta i al camí Vell de Vilanova a Vilanoveta, als dos costats del torrent de la Piera que allí és dit lo Torrent del Mas Bertran*”⁵; per tant, aquesta Parellada cal situar-la a llevant de la Geltrú cap a Vilanoveta. Potser també cal situar en aquesta zona una terra plantada de vinya, esmentada en un document de l’any 1458, que llindava a llevant amb un torrent i que estava també situada al lloc dit la Parellada⁶.

En un document del 3 de maig de 1486, un hort a la parròquia de la Geltrú en el lloc dit la Parellada, “*satis propter ville nove*”, se situa entre mig de tres camins, a llevant, a migdia i al nord, però el més rellevant és que estava molt a prop de Vilanova⁷. En el segle XV, a la Geltrú, prop de Vilanova, una zona ben conreada (hort), creuada per camins, i, per tant, molt freqüentada, havia de ser al nord de la vila, perquè si hagués estat a llevant mai s’hauria escrit “*satis propter ville nove*”, i, a migdia, només era conreada la terra molt a tocar de la muralla i hi havia pocs camins cap a la platja (segurament només dos, “lo camí nou” i el camí a Sant Cristòfol).

En el terme de la parròquia de la Geltrú, el segle XV, hi havia, doncs, diversos llocs dits la Parellada. Potser algun, el situat al nord de la vila, donà nom a una família que adquirí o aixecà un mas.

Notes:

¹ Arxiu Diocesà de Barcelona. Dotaliarum, vol. 3, F 65v-71.

² APG, Pergamins núm. 35, regist.

³ APG, Man. V, pàg. 113 (1466) i M. VI, pàg. 148 (1486).

⁴ APG, Man. IV, pàg. 169.

⁵ Carbonell i Virella, Vicenç: *El capbreu del castell i la Geltrú a la baixa Edat Mitjana*. Primera Edició, (2) 13/15 (1988).

⁶ APG, Man. V, pàg. 18.

⁷ APG, Man. VI, pàg. 152.

Addenda:

Molt darrerament, en un manual notarial de l’Arxiu de la parròquia de Santa Maria de la Geltrú de finals del segle XVI, s’ha localitzat una família amb el cognom Parellada. Sembla, a tenor del document, que aquesta família vivia en una gran casa i que posseïa una bona extensió de terres de conreu. Aquest document serà objecte d’un estudi posterior, puix en principi, caldrà confirmar-ho, obre la possibilitat que aquesta família donés el nom a la vella masia o bé, a l’inrevés, que la família acabés adoptant per cognom el topònim del lloc on quedà assentada.